

2006
Nr 8

NÄHTAMATU MEES

PRESIDENT JA

AAFRIKA KUNINGAS

KES ON LOTTE

SÕBRAD

MIKS TAEVAST

TÄHTI SAJAB?

Augustikuus

säravad tähed

Kätte on saabunud suve viimane kuu – august. Kas oled märganud, et päevad ei olegi enam nii pikad ja õhtud on muutunud hiigla pimedaks? Selgel augustiõhtul on tore taevatähti uurida. Need on kirkad ja vilguvad sõbralikult. Kui sul veab, siis võid näha, kuidas täht langeb. Mida need langevad tähed endast täpsemalt kujutavad, räägib sulle teadusajakirjanik Tiit Kändler.

Sa muidugi tead, et tähtedeks ei nimetata mitte ainult taevatähti, vaid ka silmapaistvaid ja säravaid isikuid. Näiteks filminäitlejaid. Üks lahedamaid filmitähti Eestis on kindlasti joonisfilmitäht Lotte. Lotte plaanib juba septembris astuda laste ette uue filmiga, mistõttu augustikuine Täheke sulle teda ja ta sõpru tutvustab.

Lotte ja tema kaaslaste loojateks on täiskasvanud inimesed. Kuid ka sina võid mõne toreda tegelase välja mõelda ning temast isegi jupikest multikat teha proovida. Paraku küll ainult siis, kui sul on õnn olla seal, kuhu tuleb kinobuss. Kinobussi töötubades õpetavad asjatundlikud juhendajad heal meelel lapsi filmi tegema. Nii et passi peale!

Tegusat augustikuud!
TÄHEKE

KINOBUSS TOOB LAPSED

Suviti liigub Eestimaal peal ringi üks õige huvitav buss, mis laste seas üht väga nakavat pisikut külvab. See pisik on filmipisik. Käisime uurimas, kuidas lapsed filmihuviga nakatuvad ja millised filmid selle tulemuseks sünnivad.

Kinobuss tuleb!

“Kinobussis hakati lastele filmitegemist õpetama juba 2001. aastal,” räägib kinobussi projekti eestvedaja Mikk Rand.

Viie aasta jooksul on kinobussi töötoast läbi käinud tuhandeid lapsi. Alguses tulid filmi tegema ainult kõige julgemad poisid ja tüdrukud, ent kui nüüd kinobuss Eestimaad mööda ringi tuurib, siis on enamasti peatuskohas ootamas juba 30–40 filmihuvilist last. Iga 10 lapse kohta on bussis üks juhendaja, kes aitab neil oma mõtteid filmiks teha.

Aasta jooksul korraldatakse lisaks kinobussi tuurile veel umbes 40 töötuba ja see kõik kokku annab väga paljudele väikestele filmisõpradele võimaluse oma anne proovile panna. Töötoa noorimad külastajad on olnud 4-aastased, kuid enamik filmitegijatest on 9–12 aastat vanad.

Kuivõrd filmi tegemiseks algusest lõpuni on ette nähtud vaid neli tundi, on ka laste multifilmid väga lühikesed. Kui osavamad ja kogenumad lapsed suudavad kamba peale ehk lausa 1–2 minutit filmi valmis teha, siis enamasti jääb filmide pikkus umbkaudu 10 sekundi kanti.

Pildistanud LAURI NAGEL

FILMI JUURDE

Teha võib kõike!

Töötoas võivad lapsed katsetada erinevas tehnikas filmitegemist. Nad saavad teha lame-nukufilmi, joonisfilmi, plastiliinist nukukudega nukufilmi ning isegi mängufilmi.

“Kõige rohkem huvitab lapsi plastiliinist tege-lastega nukufilmi loomine, kuid seda on kiires olukorras päris keeruline teha. Seepärast soovitavadi juhendajad lastele teinekord hoopis mõnda lihtsamat filmitehnikat,” selgitab Rand.

Lapsed, kes tulevad mängufilmi tegema, peavad olema valmis võtterühma tööks – mõned neist peavad olema näitlejad, teised töötama kaamera taga. Ehkki arvatakse, et mängufilmi on lihtsam teha kui multifilmi, ei ole see tegelikult nii. Mängufilmiga on oma mõtteid isegi keerulisem edasi anda kui animatsiooniga.

“Filmi tegemise juures on käsitööoskus väga oluline. Vaatajal peab olema seda filmi mõnus jälgida. Töötuba õpetab kas või seda, kuidas hiljem oma koduvideot teha, kuidas kaamerat

hoida ja kuidas videoid lõigata ja monteerida,” räägib kinobussi tehnikajuht Lauri Nagel. “Samas ei õpeta me ainult tehnikat kasutama, vaid ka sisu looma,” lisab Mikk Rand.

Noortel filmitegijatel on võimalus end proovile panna

“Eestis peetakse igasuguseid amatöörfilmifestivale, näiteks Palamuse filmifestival. Ka mõned koolid on väga hakkajad lastele võistlusi korraldama,” räägib Mikk Rand, kui küsida, kas väikestel filmitegijatel on võimalik üksteisest mõõtu võtta.

“Samas toimub kinobussi töötoas laste endigi seas kaudne võistlus – kõik filmid pannakse Internetti üles ja meie soovime lastel neid reklaamida. Nõnda saab laps ka teistele näidata, et tal on midagi öelda. Samuti on laste jaoks tähtis see, et kõiki oma tehtud filme saavad nad pärast suure ekraani pealt vaadata,” lisab Lauri Nagel.

Pildistanud MIKK RAND

Kinobussi töötoas saavad filmi teha ka isad.

“Meie üritame panna nii-öelda seemne mulda, et lastes tekiks huvi filmitegemise vastu,” ütleb Mikk Rand. “Mõnele jääb filmipisik külge, mõnele mitte, aga üks on kindel – meie töötubades õppinud lastest kasvavad teadlikud filmivaatajad.”

Priit Liiviste

Lamenuku meisterdas Katriina Kivi (6 a) Tallinnast

ELLEN NIIT

Striptiis

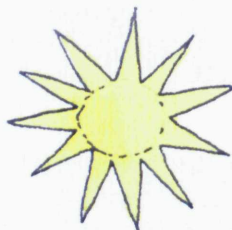
OOTAME VEIDI!
ÕHEVROOSAKA KLEIDI
ÜLLE TÕMBAS ÕUNAPUU,
EDEV NEIDIS.
KÜLL TA ESINEB MEILE NÜÜD
SELLES KLEIDIS.

TULEB AEGA TALLE VIST NATUKE ANDA,
MINNA PEAPROOVI AJAKS MERERANDA.

OLDIGI RANNAS POOL PÄEVA.

JA SIIS?

SIIS OLI TOIMUNUD JUBA STRIPTIIS –
ÕHEVROOSAKAS KLEIT OLI ROHU PEAL MAAS
JA IGAPÄEVANE ROHEKUUB SELJAS TAAS.
ALLES HOOPIS HILJEM ME MÄRKASIME –
PUUL LEHTEDE VARJUS PEIDUS
ON ÕUNAIME!

AINO PERVIK

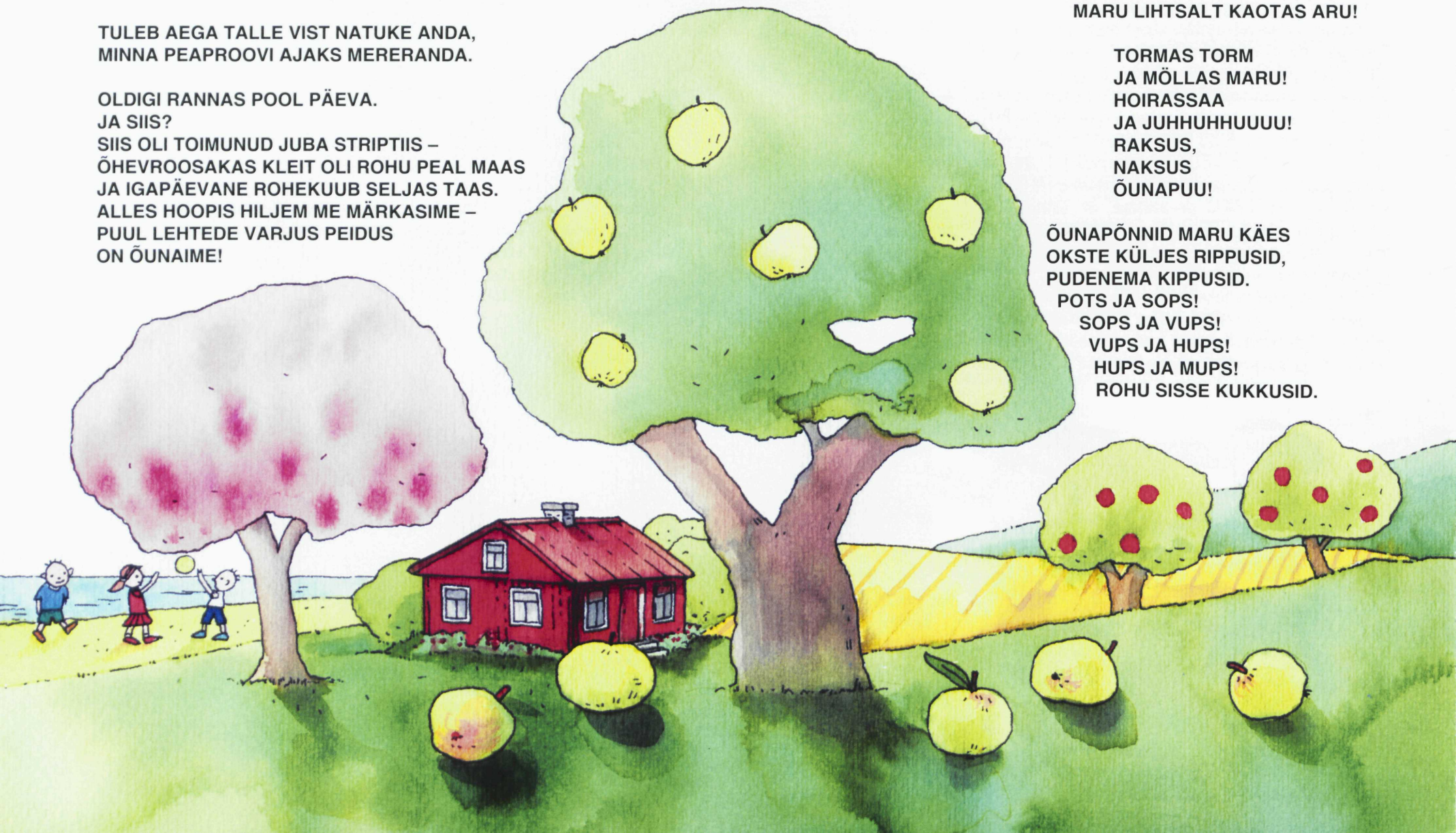
Õunad tuules

ÕUNAPÕNNID PALJUKESI
KIIKUSID KORD ÕUNAPUUL.
HELLALT, ARMSALT, HILJUKESI
HOOGU TEGI NEILE TUUL.

SEDA NÄGI VANA MARU!
MARU LIHSALT KAOTAS ARU!

TORMAS TORM
JA MÖLLAS MARU!
HOIRASSAA
JA JUHHUHHUUUU!
RAKSUS,
NAKSUS
ÕUNAPUU!

ÕUNAPÕNNID MARU KÄES
OKSTE KÜLJES RIPPUSID,
PUDENEMA KIPPUSID.
POTS JA SOPS!
SOPS JA VUPS!
VUPS JA HUPS!
HUPS JA MUPS!
ROHU SISSE KUKKUSID.

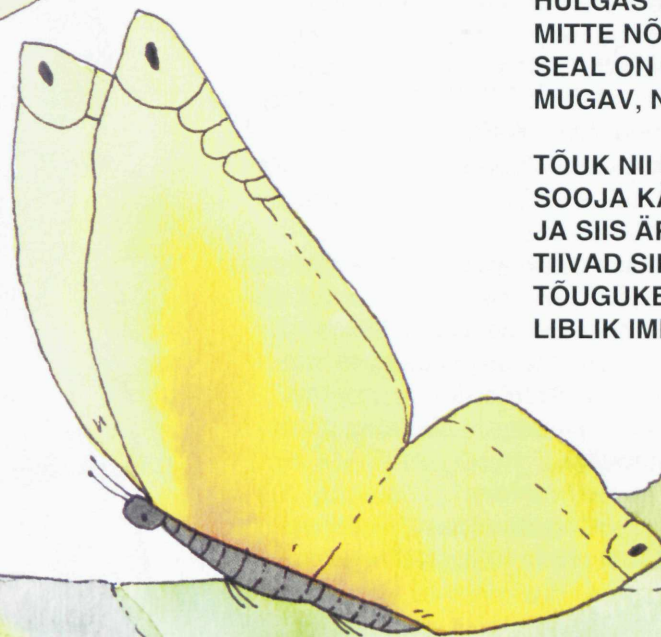
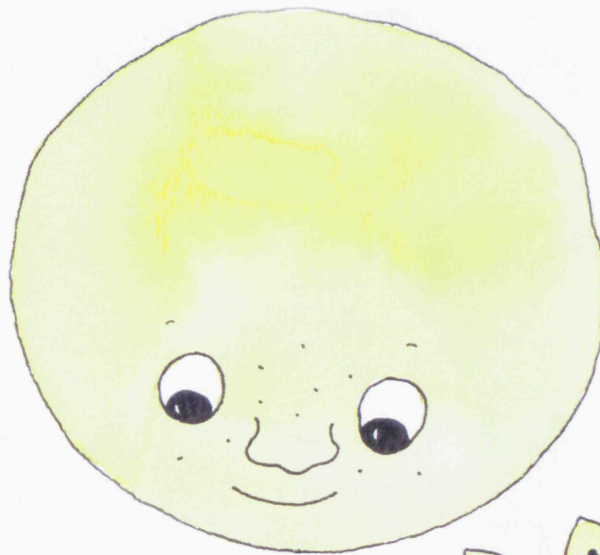
AINO PERVIK
Õunad öös

ÕUNAPÕNN VIIS VÄIKSE ÕE
JÕELE VAATAMA TÄISKUUD.
KUU JUST SÕUDIS ÜLE JÕE
OTSIMA MÕND KÕRGET PUUD.
TAHTIS PUU OTSA MINNA,
TAHTIS ÖÖSEKS JÄÄDA SINNA.

JÄTTIS JÄLJE JÕEVEELE
HÕBEDANE KUU.
ÕUNAÕDE KUU TEELE
KÕNDIMA LÄKS

HUU!
JA SULPS!

ÕUNAÕDE KUKKUS VETTE.
VAATA ETTE!
HÜÜDIS VEND.
HOIA END!

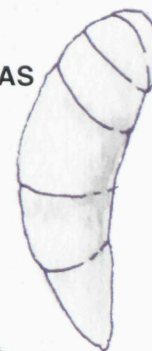

WIMBERG
Tõuk ja liblikas

ROOMAS SIIN ÜKS TÕUGUKENE,
RÕÖMSALT PÜSTI NINA,
ENT SIIS ÄKKI ÄRA KADUS
NAGU TUHKA TINA.
KUHU KADUS TÕUGUKENE –
KAS TEAD ÄKKI SINA?

KITSAKS JÄÄNUD SOOJA KUUE,
PEHME, ROHELÄIKSE,
HÜLGAS TÕUK, JA KUDUS UUE,
MITTE NÕNDA VÄIKSE.
SEAL ON OLLA HUBANE JA
MUGAV, NAGU NÄIKSE.

TÕUK NII PIKAD PÄEVAD PUHKAS
SOOJA KÄES JA VILUS,
JA SIIS ÄRKAS... SÄTENDAVALD
TIIVAD SIRGU SILUS!
TÕUGUKESEST OLI SAANUD
LIBLIK IMEILUS.

Joonistanud ANU KALM

PRESIDENT JA AAF

Naaberiigi kuningas kutsus presidendi ja tema proua oma printsessi pulma. President ja tema proua esindasid seal meie vabariiki.

Pulmad olid väga uhked.

Printsess nägi imeilus välja oma valges pika sabaga pruutkleidis õrna loori ja haruldastest Aafrika lilledest pruudikimbuga.

Peigmees oli ühe Aafrika kuninga poeg. Peigmehele oli seljas kuldnoõpidega meremehemunder. Peigmehe isa kuningriik oli küll keset Aafrikat kõigest meredest kaugel, kuid merevägi oli neil seal ikkagi olemas. Lihtsalt uhkuse pärast. Kuningale meeldisid laevad pööraselt ja tal oli salaja plaanis vallutada üks Aafrika mereäärne riik ära. Selle tahtis ta kinkida pojale pulmakingiks. Ühtlasi tahtis kuningas seal pidada oma mereväge.

See Aafrika kuningas tuli pärast aiapeol meie presidendiga juttu ajama.

"Ma tean küll, kus teie riik on," ütles ta presidendile.

"Ma tahan teie riigiga sõprust sõlmida."

"Miks mitte," vastas president viisakalt.

"Ma tahan oma mereväe teie juurde õppustele saata," ütles kuningas.

"Võib küll," ütles president.

"Ma annan mereväele oma laevad kaasa," ütles kuningas. "Ma tahan laevad teie riigis kirja panna."

Maailma meredel valitseb seadus, et kõigil laevadel peab olema oma kodusadam. Kõik laevad peavad olema oma kodusadamas kirja pandud. Aafrika kuninga riigis sadamaid ei olnud, seepärast oli kuningal vaja leida oma laevadele kodusadam kuskil mujal.

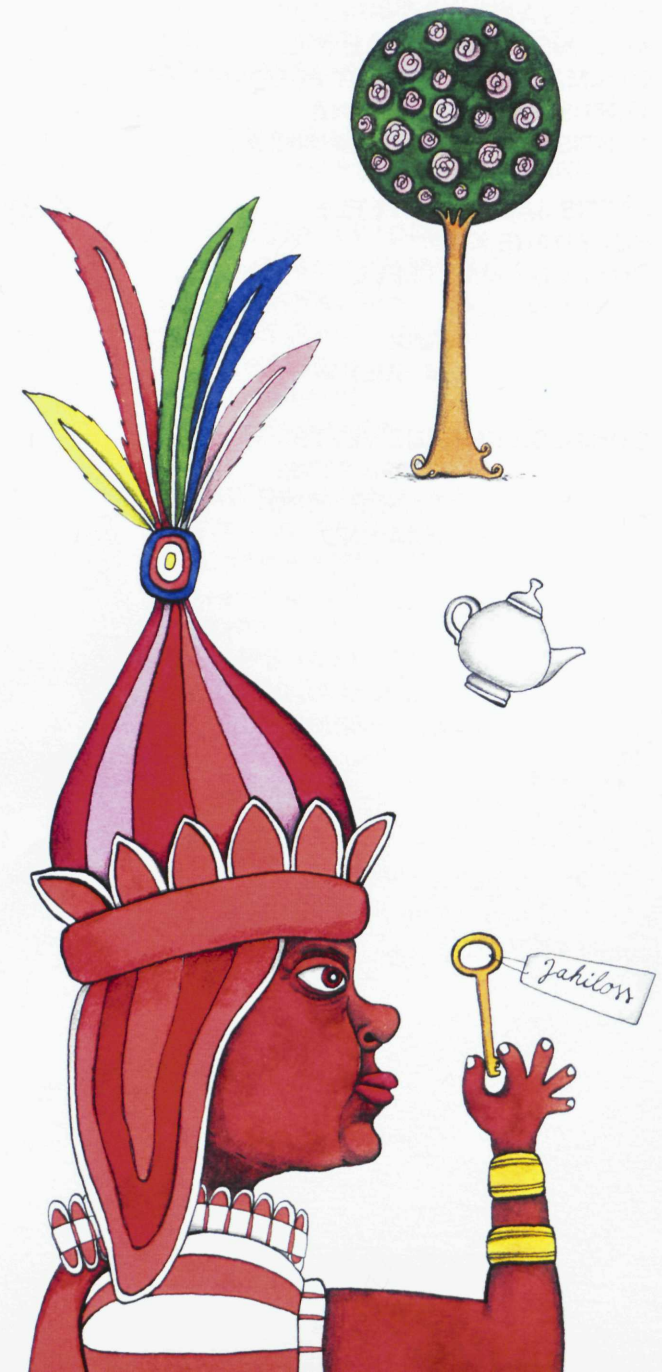
"Kui palju laevu teil on?" küsis president.

"Praegu ei ole veel ühtegi," ütles kuningas. "Kuid ma kavatsen neid osta ikka oma mõnisada tükki. Lahingulaevu, allveelaevu, lennukiemalaevu."

President kokkus päris ära.

"Milleks teil nii palju sõjalaevu on vaja?" küsis ta. "Kõik need meie sadamatesse küll ei mahu. Meil on väike riik."

"Ma ei jäta oma laevu kauaks teie juurde," ütles Aafrika kuningas. "Tõmban nad varsti Aafrika rannikule. Mul on seal üks asi ajada. Ja teile kingin Aafrikas jahilossi. Lähme elevantijahile! Oleme kokku leppinud?"

RIKA KUNINGAS

Joonistanud PIRET RAUD

Ütles, ja juba ta läks. See Aafrika kuningas oli kiireloomuline mees. Nüüd oli tal vaja hakata ruttu laevu ostma. Printsessi kodumaal oli palju laevatehaseid. Aafrika kuningas läski kohe laevatööstureid otsima. Ka neid oli mitu tükki pulma kutsutud.

President muutus aga väga murelikuks.

President taipas, et Aafrika kuningal mõlgub meeles sõda. Ja kui president kuningaga koostööd teeb, kistakse sõtta ka meie maa. Presidendile ei meeldinud see kohe üldse mitte. Ka jahiloss ei meelitanud presidenti mitte üks põrm. Presidendil ei olnud mingit huvi minna Aafrikasse elevantide laskma.

President rääkis murest oma prouale.

"Jahiloss on ju altkäemaks!" ehmus presidendiproua. "Altkäemaks on seadusevastane! Ka elevantid on täiesti seadusevastane! Elevantid on looduskaitse all. Sa pead ütleva, et sa ei saa mereväge ja laevu vastu võtta!"

"Nojah," oli president kimbatuses. "Aga ma juba lubasin lolli peaga!"

"Siis pead sa hädavale välja mõtlema," lausus presidendiproua. "Ütle, et meil on sadamates väga madal vesi ja et sõjalaevad jäävad põhja kinni."

President läski nüüd Aafrika kuningat otsima. Valetamine oli presidendi meelest kole, kuid ta ei osanud välja mõelda ka midagi muud, mis oleks riigi Aafrika kuninga sõjasõprusest ja sõjalaevadest ära päästnud.

Aafrika kuninga ümber tunglesid parajasti ajakirjanikud.

Selgus, et vahepeal oli kuningas oma kodumaal troonilt tõugatud. Naaberkuningas oli oma sõjaväega kuningriiki sisse tunginud, pealinna ära vallutanud ja kuninga kukutanud.

Aafrika kukutatud kuningas märkas presidenti ja lehvitask talle nukralt käega.

"Paistab, et meie elevantijahi plaan jääb esialgu katki!" hüüdis ta. "Ma ei ole enam rikas kuningas. Ma olen vaene põgenik."

"Nojah," vastas president. „Hull lugu.“

Tegelikult oli presidendil väga hea meel, et meie vabrik oli niiviisi igasugustest kahtlastest ettevõtmistest ära pääsenud. Ja veel nõnda, et presidendil ei olnud vaja üldse valetada. Valetamine ei meeldinud presidendile põrmugi. Mis siis, et kui ikka tõsine häda käes, võib hädavale olla lubatud. Muidugi ainult äärmisel juhul, kui teisiti kuidagi ei saa. Näiteks kui on vaja oma riik sõjast päästa.

PEETER SAUTER

Nähtamatu

Telekast tuli nähtamatu mehe film. Nähtamatut meest polnud üldse näha, aga ma vaatasin ikka. Olin üksi kodus.

Reklaami ajal läksin ma kööki. Koogid olid ära söödud, laud koogipuru täis.

“Kes köögis koogid ära söi?” mõtlesin ma lastetuppa astudes. Siin oli kõik puha segamini, aga kedagi polnud näha. Ahaa, mõtlesin ma, nähtamatu mees on reklaamipausi ajaks tulnud televiisorist välja meie juurde pahandusi tege-ma. Filmis tegi ta ka pahandusi.

Jälitasin nähtamatut meest mööda korterit. Lootsin näha, kui mõni asi ise parajasti liigub, et siis nähtamatust mehest kinni krahmata. Aga ei näinud.

Kempsus põles tuli. Selge – nähtamatu mees istub kempsus.

Panin uksele harjavarre risti ette.

“Palun lase mind välja, Jaanus,” ütles nähtamatu mees kempsust, “reklaam saab otsa, film peab edasi minema, aga ei saa minna, kui mind ei ole.”

“Nagunii polnud sind seal filmis palju näha.”

“Nad ei saa ilma minuta jätkata, Jaanus, nad ei tea, kuidas film edasi peab minema.”

“Hea küll,” tegin ma kempsuukse lahti, “mine.”

Nähtamatu mees tuli natuke nukralt kempsust välja – taipasin seda sammumütsude järgi – löntsib teleka juurde ja vupsas sisse.

Vaatasin filmi edasi. Nähtamatu mehe käitumise järgi sain ma aru, et tal oli natuke piinlik, et oli koogid ära söönud ja lastetoa segi ajanud. Ta ei olnud filmis enam nii enesekindel.

JAANUS VAIKSOO

Onu Heino

saladus

ONU HEINO VAATAS RINGI, RÄNDAS ILMAST ILMA.
KOHTAS VANU TUTTAVOID JA RÄAKIS SILMAST SILMA.

ILMAD LÄKSID IMELIKUKS. SILMADEST SAI SILMAPAAR.
KESET HALLI VETEVÄLJA UJUS SALADUSTE SAAR.

SALADUSTE SAAREL VARJAS ENNAST NELI SALADUST.
KEEGI POLNUD EALES NÄINUD SÄÄRAST SALAVARANDUST.

ÜKS NEIST OLI PÄRIS VAKKA, TEINE PAOTAS PISUT SUUD,
KOLMAS VAIKSELT SOSISTAS JA NELJAS ÜTLES HOOPIS MUUD.

SALADUSTE KOHAL HÖLJUS NÄHTAMATU UDULOOR.
INIMESTE KÕRVU KOSTIS AINULT KUULUJUTUKOOR.

ONU HEINO TEADIS SIISKI ÜHTE VÄIKEST SALADUST.
HOIDIS TEIST KUI SILMATERA, KALLIST AARET, VARANDUST.

JAANUS VAIKSOO

Onu Heino

kõndis mööda

ONU HEINO KÕNDIS MÖÖDA VAIKSET KÜLATÄNAVAT.
VILISTAS JA VAATAS PILVI, PÕRKAS VASTU VÄRAVAT.

ONU HEINO SÕITIS MÖÖDA, PANI JÄRSKU PIDURIT.
AUTO PÖÖRAS OTSA RINGI, VISKAS VÄIKEST VIGURIT.

ONU HEINO VAATAS MÖÖDA KEHTESTATUD KORRAST.
TEGI AINULT SUURED SILMAD, NAGU TULEKS NORRAST.

ONU HEINO ISTUS MÖÖDA PEHMEST TUGITOOList.
TAHTIS KÕIGE PAREMAT, KUID KUKKUS VÄLJA KOOLIST.

ONU HEINO ASTUS MÖÖDA NAGU MÕNEST POSTIST.
ÕUN JUST KUKKUS LAGIPÄHE TELEFONIPOSTIST.

ONU HEINO RÄAKIS MÖÖDA, RÄAKIS AIAAUGUST.
VÄLJAS POLNUD PAKANE, VAID HOOPIS SUME AUGUST.

ONU HEINO ELU KULGES MÖÖDA KIVISID JA KÄNDE.
VÕTTIS PÄIKEST, PIKUTAS JA MÄNGIS LAUAMÄNGE.

Joonistanud JÜRI MILDEBERG

INDREK KOFF

TÕNU JA MAAKERA

Taevas oli sellel päeval kohe päris kirju, sest komeedilapsed mängisid kosmoses peitust ja kulli ja luurekat ja keksu ja muidu tagaajamist. Üks väike komeedipoiss, kelle nimi oli Tõnu, leidis peitusemängus endale hirmus hea peidukoha. Ta kükitas Kuu taga, kust mitte keegi teda ei näinud. Kõik teised olid juba üles leitud, tema üksi oli veel leidmata. Teised hakkasid teda juba hüüdma.

„Tõnu, kus sa oled? Tule välja! Me ei leia sind üles!”

Ja kui Tõnu päris tükk aega ikka ei vastanud, hüüdis mõni kannatamatu juba nii:

„Tõnu, me ei viitsi enam mängida! Tule välja! Muidu me räägime isale ära!”

Tõnu ei tulnud ikka välja, ta oli oma hea peidukoha üle liiga uhke. Aga siis märkas üks komeeditüdruk, kelle nimi oli Tiina, et Kuu tagant paistab midagi, mis oleks nagu natuke komeedi saba moodi.

„KÄES! MA NÄEN, TA ON SEAL, KUU TAGA!”

Ja algaski suur tagaajamine. Aga see tagaajamine lõppes õige ruttu ja üsna õnnetult, sest Tõnu jooksis peaga vastu maakera – PÕMM – ja sai hirmsasti haiget. Silmist löi lausa tuld välja. Suur muhk oli peas. Tõnu oli viisakas poiss ja ütles:

„Palun vabandust.”

Kui Tõnu tõusis püsti ja kloppis parasjagu püksipõlvedelt tolmu, astus tema juurde üks range välimusega mees. Ta oli teadlane ja tema nimi oli professor Umberto.

„Mis sa ometi tegid, paha laps! Maa sees on nüüd inetu auk. Kes selle nüüd kinni ajab? Kee-

gi võib siia ju sisse kukkuda. Al-Al-Al...” Ta nägi tõesti väga pahane välja.

„Palun vabandust,” ütles Tõnu. „Ma ei teadnud... Ma enam ei tee.”

Aga kui ta seal niimoodi seisis ja häbenes ja mõtles selle peale, et tema pärast võib keegi kormistada ja auku kukkuda ja haigetki saada, tuli tal nutt peale.

Siis jõudis kosmosest päralt ka komeeditüdruk Tiina.

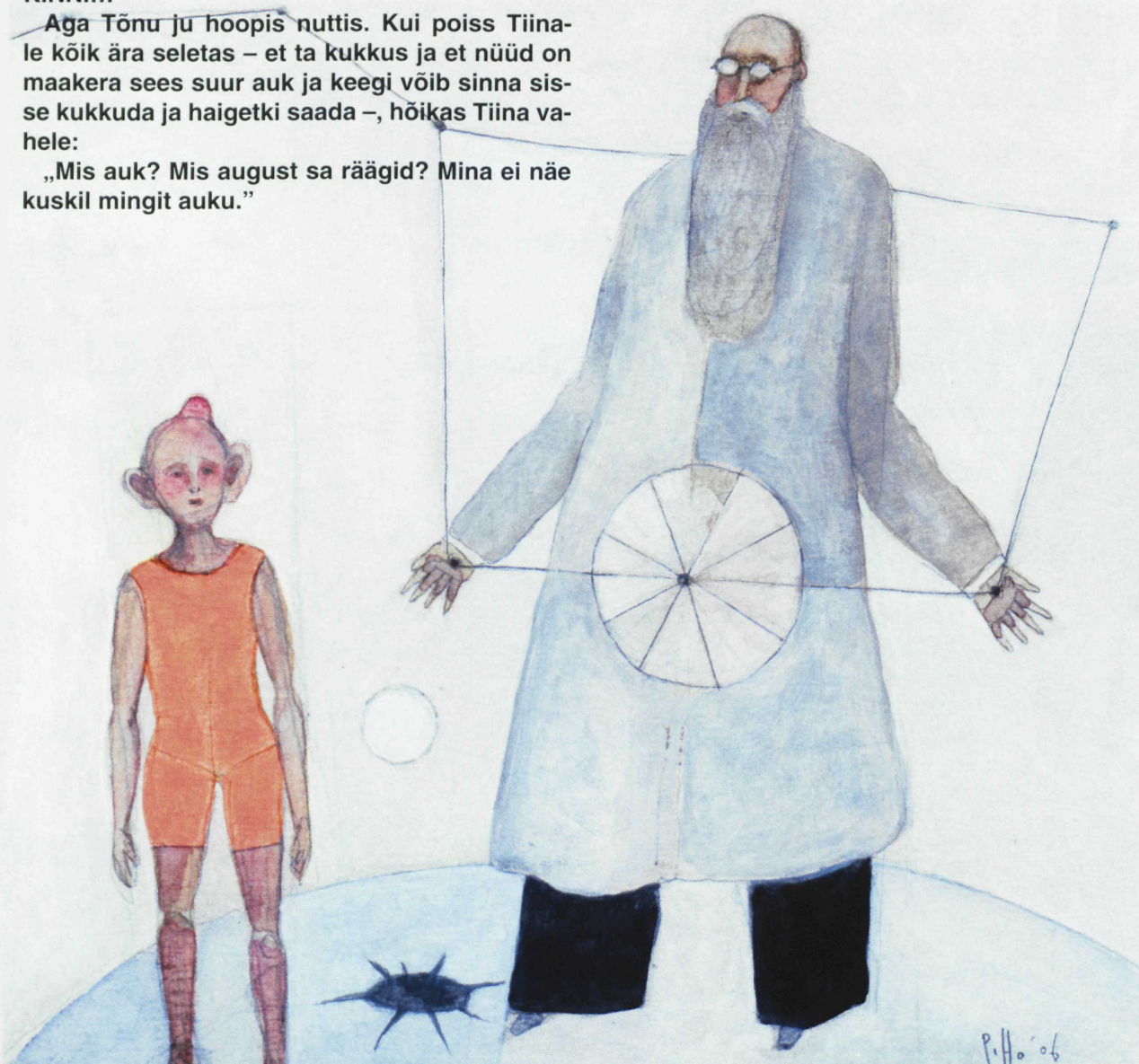
„KÄES, MA SAIN SU KÄTTE. UKA-UKA, TÕNU KINNI!!!”

Aga Tõnu ju hoopis nuttis. Kui poiss Tiinale kõik ära seletas – et ta kukkus ja et nüüd on maakera sees suur auk ja keegi võib sinna sisse kukkuda ja haigetki saada –, hõikas Tiina vahele:

„Mis auk? Mis august sa räägid? Mina ei näe kuskil mingit auku.”

Tõnu vaatas ka ja ei näinud ka mingit auku. Oli hoopis suur ja lai sile veepind. Sellest august, mis kukkumisega maakera sisse oli tekkinud, sai ilus suur järv, mida täitsid Tõnu suured, läbipaistvad, säravad pisarad.

Tõnu naeratas, ta oli jälle rõõmus. Nüüd ei kukugi keegi sinna sisse, vaid seal hakkavad elama kalad ja millimallikad ja konnakullesed. Tema pinnal õitsevad valged vesiroosid ja kollased vesikupud. Ja professor Umberto saab neid kõiki uurida ja ei ole siis enam nii pahur.

MIKS SAJAB TAEVAST TÄHTI

Kui suve lõpul tulevad pimedad ja soojad ööd, siis näeme, et me ei ole oma Maaga üksi. Meie peade kohal on suur hulk tähti. Need tähed on umbes samasugused nagu meie oma armas Päike, ainult et meist väga-väga kaugel. Nii kaugel, kui suurt kaugust pole Maal üldse olemaski.

Tähtede seas on aga ühed hoopis imelikud tähed. Need on langevad tähed. Tähed, mis justkui kukuks kusagile.

Asi on aga hoopis nõnda, et õigel tähel, sellel, mis on nagu meie Päike, ei olegi kusagile langeda. Täht võib vanaks saada ja siis kustuda või mõne teise tähega kokku põrgata. Kuid langeda üks õige täht küll ei saa.

Need meie arust langevad tähed on hoopistükis suuremad või väiksemad kivitükikesed. Neid taevakivikesi kutsuvad teadlased meteorideks. Need on vaevalt imemiskommi suurused või isegi liivatera suurused. Näha me saame neid sellepärast, et sihuke liivatera jõuab Maad ümbritsevasse õhku. Ja sellel teral on ikka väga suur hoog, nii suur, et jõuaks Tallinnast Tartusse kiiremini, kui sina loed viieni.

Sihuke suure hooga kukkuv terake põrkab kokku õhu osakestega ehk molekulidega. Ja kuigi õhk üleval on väga hõre, siiski kohtab see terake nii palju molekule, et muudkui põrkab ja põrkab nende vastu, kuni läheb kuumaks ja siis hakkab tast tulema hõõguvat auru.

Kui sa nühid oma näppu vastu lauda, ja teed seda kiiresti, üks siis lähe ju näpp kuumaks. Aga sa ei jaksa eales nühkida näppu nii kiiresti, et see põlema läheks.

Nii me näemegi liivaterakest nagu säravat tähte. Ja näeme senikaua, kuni liivaterakene

aurustub ja kustub. Nõnda ei jõua selline ärapõlenud tera eales maa peale, vaid näitab end meile vaid viivuks.

Kuid kust meteorid tulevad? Need tulevad meile kaugest minevikust, sellest ajast, mil Päike ja Maa ja kõik teised planeedid alles ühest suurest tolmutilvest tekkisid. Tükikesed, mis jäid Maast ja Päikesest üle, hakkasid rändama Päikesse ümber.

Iga aasta 12. augusti paiku jõuab Maa lähedale üks suur meteoride parv. Seda meteorisadu nimetatakse Perseiidideks. Selles parves on nii palju meteore, et keegi ei jõua neid kokku lugeda. Ja suur hulk neist on veidi isekamad ja parvest veidi eemale lennanud. Nii nad siis Maa õhku satuvad ja seal hoogsalt ning eredalt ära põlevad.

Kui sina satud sel ajal kusagile maakoh- ta, kus pole palju majade ja tänavate valgust, siis võid neid langevaid tähti ise oma silmaga näha. Pane end hästi soojalt riidesse ning võta üks kerge ja pehme madrats. Sest kui püstijalu neid tähti vaadata, jääb kael kangeks ja kangekaelne laps ei meeldi kellelegi. Nii et heida aga madratsile selili ja jää taevast vaatama. Küll sa neid langevaid tähti näed.

Ja kui sa neid juba näed, siis võid üritada ka üle lugeda. See võib olla põnev võistlus, kui sul on sõpru ja üheskoos võistlete, et kes rohkem nägi.

Kui täht langeb, siis tuleb kiiresti midagi soovida. Ja soov läheb täide, kui sellest kellelegi ei räägi. Isegi mitte sõpradele. Sellepärast lähebki soov täide siis, kui oled selle juba ära unustanud.

TIIT KÄNDLER, teadusajakirjanik

Joonistanud JUSSI PIHO

★ Karud tulevad metsast koju. Karuisa tormab kööki ja märkab, et tema pudrukauss on tühi.

„Kes on siin käinud ja minu hea pudru ära söönud?“ möirgab ta pahaselt.

Karuema läheb kööki ja näeb, et temagi kauss on tühi.

„Kes on siin käinud ja minu hea pudru ära söönud?“ uriseb ema vihaselt.

Nüüd tuleb kööki karupoeg, näeb oma kaussi ja ohkab:

„Miks see keegi minu vastiku pudru järele jättis?“

★ Siil saab metsas jäneseaga kokku ja ütleb:

„Kas tead uudist, karu murdis jalaluul!“

Jännes kergitab kulme: „Kellel siis?“

★ Mis vahe on supipotil ja motikamehe kiivril?

Motikamehe kiivril on kõrvad seespool.

★ „Miks on šimpansitel suuremad ninasõõrmed kui inimestel?“

Sest neil on ka jämedamad näpud.

★ Miks kanguruemale ei meeldi vihmane ilm?

Sest siis ei saa ta pojakesed välja mängima minna ja istuvad kogu aeg sees.

★ Kuidas toitub kaalujälgijast elevant?

Ta sööb nagu hobune.

★ Kuidas toitub kaalujälgijast hobune?

Ta sööb nagu siga.

LEIUTAJATEKÜLA LOTTE JA TEISED

Septembris saab minna kinno vaatama uut filmi koeratüdruk Lottest. Peale vana armsa tuttava Lotte seikleb seal mitu uut põnevat tegelast. Kes nad sellised küll on?

Lotte

- No Lottet tunnevad muidugi kõik.
- Temaga juhtub alati midagi põnevat. Lottel on lausa imeline anne kõik seiklused üles leida. Temal pole kunagi igav, sest maailmas on ometi nii palju lahedat, mida järele proovida ning katsetada. Tahaks ju ometi harjutada vetehüppeid ja ehitada liivast losse ja otsida mereröövliate aaret ja katsetada kõhurääkimist ja õppida selgeks varvastega vilistamine. Ning teha veel palju muudki! Lotte ainus mure on see, et päevad on liiga lühikesed. Ei saa veel õieti mängima hakatagi, kui juba aetakse magama! Lotte meelest on magamine kõige tobedam asi, mille täiskasvanud on välja mõelnud, puhas aja raiskamine.

Bruno ja Paula

Bruno on Lotte kõige suurem sõber. Nad möllaksid ja müraksid hea meelega päevad läbi koos, aga ei saa, sest Brunol on iga päev muusikatund. Ta harjutab löötsa mängimist. Brunost peab saama pillimees, sest tema ema Paula tahab nii. Bruno ema

le meeldib kangesti muusika, aga sporti ei salli ta silmotsaski. Seda sellepärast, et Bruno isa oli kuulus vasaraheitja, aga ühel võistlusel juhtus temaga õnnetus.

Ta keerutas vasarale sisse nii suure hoo, et lendas koos vasaraga minema ja pole siamaani tagasi tulnud. Sellepärast ei lubata Brunol sporti teha, aga kui ema ei näe, siis jookseb ja ujub Bruno ikkagi. Sest kuidas saab üks laps ilma jooksmiseta? Mitte kuidagi ei saa.

Albert

Alberti kõige suurem häda on see, et ta on nirmus häbelik. Ja sellepärast pole tal ka sõpru, sest Albert ei julge teiste lastega rääkida, ainult piilub neid pöösast.

Sel viisil endale sõpru muidugi ei leia ja Albert peab üksi mängima.

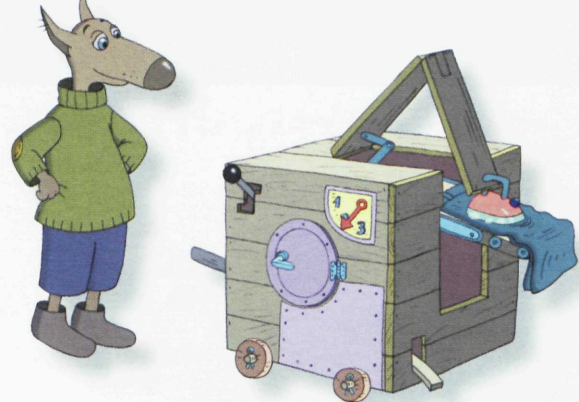
Tema lemmikmänguasi on harilik roheline kurk. Albert mängib, et kurk on kuulus kangelane, kes päästab hädasolijaid kuristikest ja uppuvatelt laevadelt. Kurk on kohutavalt vapper ega karda midagi ja tal on jube palju sõpru. Albert tahaks ise ka hea meelega olla selline vahva sell nagu kurk, sest ihuüksi mängida on ju hirmus kurb.

Susumu

Susumu on mesilane. Tema pole üldse Leiutajatekülast pärit, vaid purjetas siia kaugelt Jaapanist. Susumu on aednik. Oma kodumaal hoolitses ta kirsioite eest, kuid oskab suurepäraselt ka peete ja porgandeid kasvatada. Peale selle oskab Susumu veel ühte imelist ja iidset kunsti. Selle nimi on judo.

Oskar

Lotte isa Oskar on küla kõige kuulsam leiutaja. Oma kasulike masinate eest on ta võitnud palju auhindu. Oskari töötuba on leiutisi paksult täis. Muu hulgas leidub seal näiteks seljasügamismasin ning selline pissipott, mis tuleb sinu juurde kui vilistada.

Adalbert

Alberti isal Adalberdil on üksainus suur soov – saada kuulsaks. Ta tahab hirmsasti võita esimest auhinda leiutajate võistlusel, kuid paraku ei hakka Adalberdi masinad kunagi

tööle. Aga Adalbert ei anna alla! Ta on päris kindel, et ükskord võidab ta esimese auhinna niikuinii ja siis ilmuvad kõikides ajalehtedes tema pildid.

Klaus

Klaus on vana rännukoer. Omal ajal rändas ta läbi kõik metsad ja kõrbed. Nüüd lebab Klaus enamasti oma mugavas kohvris, vats laisalt taeva poole, ja mängib suupilli. Kui kõht tühjaks läheb, keedab ta lõkke kohal suppi ja pajatab koerakirpudele oma kummalistest reisiseiklustest.

John ja James

John ja James on mutid. Nemed tegelikult Leiutajatekülas ei elagi, nemed elavad küla all. Maa all. Seal on neil suured ja uhked toad, täis vanu maale ning kõrgeid raamaturiuleid. John ja James pole mingist Leiutajatekülast isegi kuulnud. Kui nad kuulevad oma pea kohal samme, siis arvavad nad, et neid häälid teevad kummitused. Aga see ei sega neid. John ja James teavad, et igas korralikus mutilossis kummitab ning joovad rahulikult teed edasi.

Jaak

Jaak on kärbes, kes töötab külas äratuskellana. Igal hommikul lendab ta ühe akna tagant teise teha, kisab, kolistab ja puhub pasunat. Mitte keegi ei suuda sellist jubedat lärmi kuuldes edasi magada ning kõik külaelanikud hüppavad jalamaid voodist välja ja lähevad tööle.

ANDRUS KIVIRÄHK

NALJAD

★ Miks hakkavad kaelkirjakud hommikul ärgates kohe puulehti sööma?
Selleks et toit lõunaks kõhtu jõuaks.

★ Kuidas nimetatakse aeda satunud lehma?
Muruniitjaks.

★ Mida teevad lehmad pärast väsitavat tööpäeva?
Lähevad koju, panevad sussid jalga ja kuulavad muu-muusikat.

★ „Miks sa küll ei söö?“ küsib ema väikeselt Erikult. „Ise ütlesid veel, et oled näljane nagu hunt.“ „Aga kas sa oled kunagi näinud hunti, kes sööb hautatud kaalikaid?“ pärib Erik vastu.

★ Väike Mari saadetakse suveks vanaema juurde maale. Vanaema viib Mari lauta lehma vaatama. „Vau!“ hüütab Mari vaimustunult. „Ma ei teadnudki, et sul nii ilusad ja suured dalmaatsia koerad on!“

★ Tädi küsib poisilt: „Mis su nimi on?“ „Ernst Hieronymus Kristofer Kõrgessaar.“ „Nii keeruline ja pikk nimi! Kuidas su sõbrad sind kutsuvad, kas Ernstiks või Ennuks?“ „Ei kummakski. Nemed kutsuvad mind lihtsalt pörsaks.“

★ Miks on elevanti nahk nii kortsus?
Sest ta oli liiga kaua vannis.

★ Milline on parim moodus jäneste püüdmiseks?
Mine pöõsa taha ja tee kapsa häält!

Palju paksu pahandust

Päike paistis pörgupalavalt. Pisi-ke paks passiivne päevakoer peesitas põõsaoks peal. Punase põllega proua pesi pesu. Paar paljasjalget poisipõngerjat pörgatasid palli. Pall pörkas põõsasse! Päevakoer potsatas porgandipeenrasse. Poisid püüdsid palli päästa – püksid puha puru! Proua pani poisid pükse parandama. Poisid puhisesid pahuralt.

Pudrupott podises pliidiil. Poisid pistid pudru pintslisse, pärast plagasid põõsastesse päevitama.

Proua põrnitses pudrupotti:

„Panen parem piruka plaadile.“

Proua pöördus poolelijäänud pesu-
semise poole.

Paljaneva pealaega papa putitas päevinäinud plärisevat punnvõrri. Papa pelgas päikesepistet, pühkis pihud pükstesse puhtaks.

„Peaks pisut puhkama,“ plaanis papa.

Proua palus papal pirukale peale passida.

„Prisked prouad peaksid pirukate pugimisega piiri pidama,“ pomises papa, pätsas plaadilt piruka, putkas põõsastikku. „Poisid paneme peo püsti!“

Poisid plaksutasid.

Pööraselt pahane proua pörutas pudrupoti papale PAUHTI! pähe. Papa

prantsatas peenrasse, peaaegu päevakoerale peale. Poisid putkasid pööningule peitu. Pulstis peni pistis piruka pintslisse. Proua purjetas poodi. Papa patsutas peni pead:

„Pai-pai, Polla.“

Pärastpoole pöördus papa, pojengid pihus, proua poole, popsutas pisut pelglikult põsemusi perenaise palgele. Proua punastas plikalikult. Papa pilgus peegeldus proua piltilusa peenepihalise piigana.

„Pole putru, pole pirukat – pistame parem ploome,“ plaanis proua. Papa piilus pööningule – paharetid pöönsid.

Päevakoer porgandipeenras polnudki pahane.

Karl Pärn

5. kl, Järvelja algkool

Vahva lohe

Meil on aias tore lohe,
kui kutsud teda, tuleb kohe.
Neid on aias tervelt paar,
taevas paistab vikerkaar.
Seinal ripub nendest maal,
suur on nende kehakaal.
Öösel magavad nad õues,
päeval sooja päikse põues.
Õigemini magavad nad kuuris,
täpselt nagu ehtsas puuris.
Mine sinna, mine kae,
kas nad tahtvad suure prae.
Las nad rahu söövad,
muidu sind nad löövad.

Loreida Purga

4. kl, Rapla Vesiroosi gümnaasium

Riste Kaaret (9 a), Lagedi põhikool

Katariina Kivi (6 a), Rõõmutarekese lasteaed

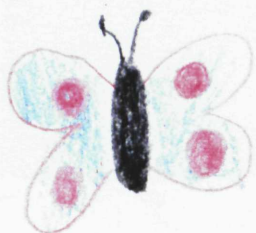

Hobused

Meil on tallis hobused,
kes tunnevad end koduselt.
Nendega ma ratsutan,
hobu kaela patsutan.

Pärast annan heina, kaeru,
nägu täis on hobul naeru.
Varsti õhtu on ju käes,
oma hobu homme näen.

Kristiine Miilen
(9 a), Viljandi

Suvi

Kätte jõudis suvi,
siis oli õues palju huvi.
Suvel oli ere päike taevas
huvitav, mis teda talvel vaevas?
Suvel sai korjata õues lilli,
peenralt aga kartulit ja tilli.
Minu arust on suvi kõige ilusam aeg,
sest siis on lilleline aed.

Johannes-Erik Laamann
3. kl, Tallinna 32. keskkool

Õudne lugu

Poiss vaatab õudusfilmi ja lindistab kasseti peale, kuidas vampiir ütleb:
„Sa sured kesköö!“
Poiss paneb kasseti makki ja viib selle keldrisse.
Tunni aja pärast sööb pere lõunat.
„Hapukurgid said otsa,“ ütleb ema ja saadab poisi kurke tooma. Keldris kuuleb poiss krooksumist ja jookseb ära.
Siis saadab ema tüdruku. Tüdruk lasseb krooksunud konna keldrist välja, kuid unustab kurgid toomata.
Siis läheb isa keldrisse, võtab purgi ja kuuleb häält:
„Sa sured kesköö!“
Sel ööl ei saa isa und. Kui kell lööb keskööd, kuuleb isa samme...
Järsku koputab keegi isa õlale ja hüüab:
„Issi, issi, ma tahan pissile!“

Kaur Laasi
1 kl, Tallinna Inglise Kolledž

Aveliis Veskimäe (8 a), Tiiri-Alliku

Jänes Juss

Elas kord jänes, kelle nimi oli Juss. Ühel päeval läks Juss maanteele. Üks auto oleks peaaegu üle Jussi sõitnud, kuid juht pidas auto kinni ja võttis Jussi enda koju. Lõpuks kui lapsed magasid, arutasid ema ja isa, et jänes tuleks metsa viia. Lapsed kuulsid seda ja neil oli kahju, et jänes ära viiakse. Lõpuks viidi Juss metsa ja ta leidis oma vanemad. Kui nad surnud pole, on nad väga-väga vanad.

Kristiina Kalju
(8 a), Nõo

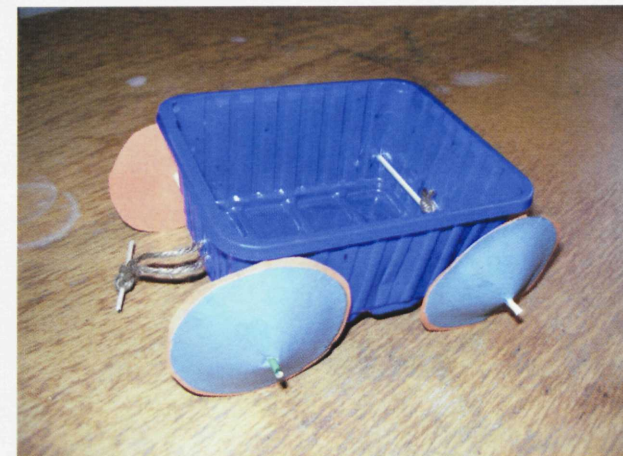

Rattad alla!

Tähekeste juulinumbrist võis õppida, kuidas meisterdada lendavat taldrikut. Samal põhimõttel saab valmistada ka rattaid. Ja rattad on lahedad! Neid saab igasugustele asjadele alla panna. Eriti vinge on ratastada paberist ja pehmest plastikust pakendeid. Nii võib teha palju erinevaid sõidukeid – autosid, pikki kaubaronge, nukuvankreid ja isegi veerevaid prügikaste. Selliste sõidukite valmistamiseks läheb sul vaja paksemat paberit või kartongi, kääre, liimi, paberist või õhukesest plastikust karpe või topse, grilltikke ning nõõri.

RATTA TEGEMINE

1. Võta mingi ümmarguse asi (nt klaas või tass, munatops või liimipulk) ja joonista selle abil paberile ring. Lõika see välja. Nüüd on sul paberist ketas.

2. Tee ketta keskkohani kääridega siselõige.

3. Lõika ketta serva väikesed sälgukesed.

4. Liimi ketas koonuseks.

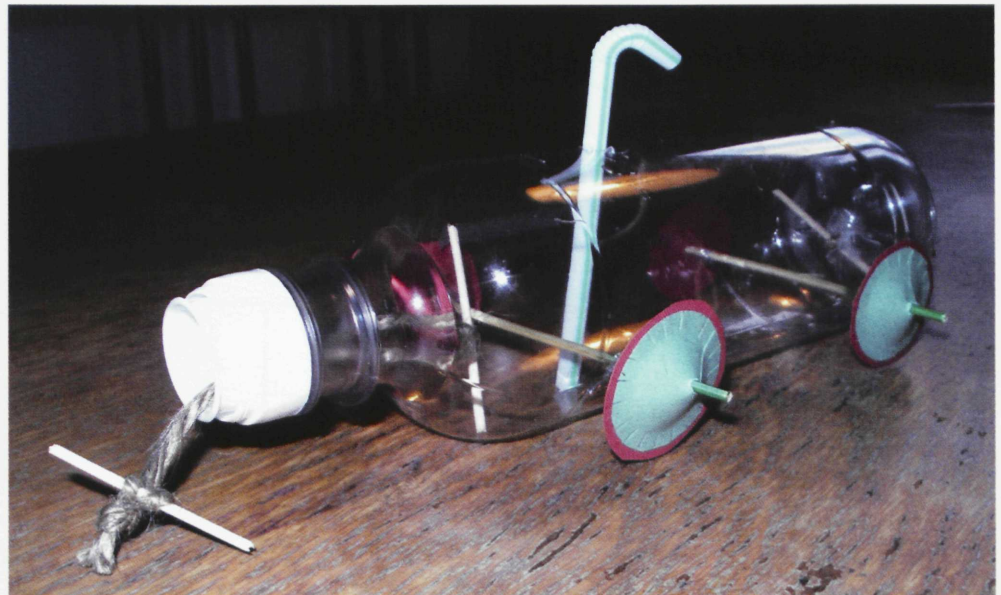
5. Pane sälgutatud serva alla liimi ja kleebi koonus teisele paberile.

6. Lõika ratas välja.

7. Tee ratta siledama külje keskele terava nõelaga auk. Seejärel torka grilltikk või mõni muu pulk auku ja suru otse läbi ratta. Selline ratas ei jää sõiduki all loperdama, sest ta toetub kahest kohast grilltikule.

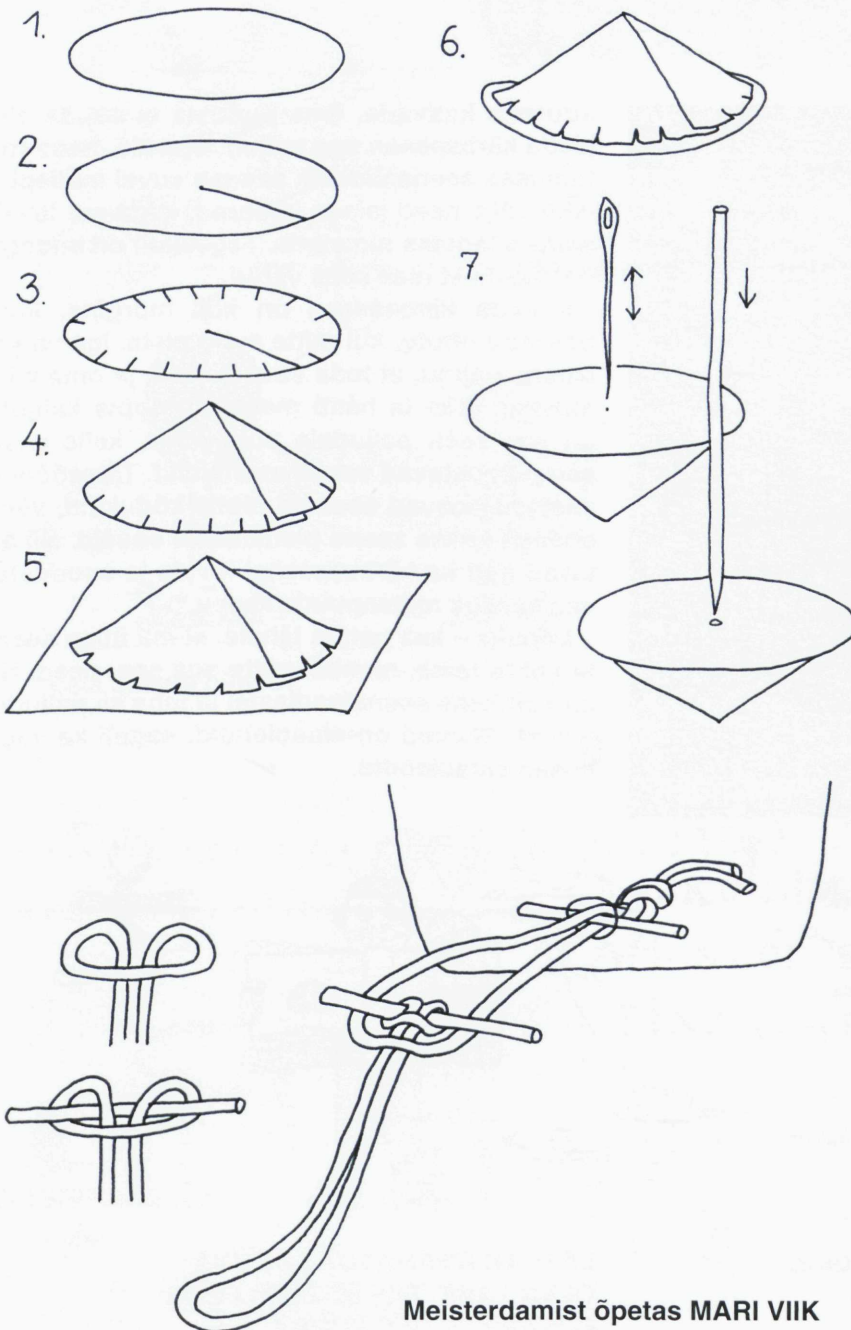
8. Nüüd võta paberist või pehmest plastikust pudel, tops või karp ja lõika sellesse augud, millest saad rattaid hoidva pulga läbi torgata. Enne märki pakendi peale vildikaga täpne koht, kuhu tahad auku lõigata, et pulk viltu ei jääks. Ära sa plastikpudelisse ja kõvemast materialist pakendisse ise auku teha ürita, vaid palu ema või isa abi. Ka neil ära lase auku kääri- või nootsaga teha, sest nii võib pakendit hoidev käsi hõlpsasti viga saada. Tugevast plastikust esemetesse tasub auku teha kas naasklit või naela haamriga lüües või siis puurides. Ja seda kindlasti tugeva aluse peal ning mitte lihtsalt pakendit rinna vastas või käte vahel hoides!

Kui augud on tehtud, pista pulk neist läbi ja säti rattad pulga külge. Sõiduk ongi valmis.

Mitmest karbist saab valmistada tore da rongi. Selleks on vaja vagunid omavahel nõõriga ühendada. Lihtsaim moodus selleks on torgata nõõr läbi karbi seinaga ning teha mõlemale poole karbi

seinaga nõõri sisse sõlm. Kui teed oma rongi koos ema või isaga, siis võid proovida ka veidi keerulisemat, pulgakestest ja nõõrist aasadest valmistatud ühendust (vt joonist).

Meisterdamist õpetas MARI VIKK

Punane kärbseseen

ERAST PARMASTO,
seenevana

Kärbseseeni mainitakse Eestis esimest korda ühes 229 aastat tagasi ilmunud raamatus. *Kerpse sened* on seal nende kohta öeldud. Nagu paljudes Euroopa maades, murendati ka meil vanasti punase kärbseseene tükikesi taldrikule piima sisse. Taldrik pandi riiulile või mujale kõrgemale, et lapsed koge-mata ligi ei pääseks. Kärbsed aga, kes pidasid kärbseseene-piimasegu magustoiduks, leidsid selle üles, sõid ära ning kadusid pärast seda toast. Inimesed arvasid, et surema. Tegelikult otsisid nad paariks päevaks varjupaiga, et siis toibununa edasi elada.

Punasest kärbseseenest on meil palju rohkem kasu kui ainult kärbsepeletajana. Ta kasvab alati koos puudega, eriti just okaspuudega. Seen elab maa sees, mullas, mis on täis imepeeni seeneniidikesi. Need võtavad mullast vett ja selles lahustunud toitaineid ning annavad edasi peentele puujuurtele. Puu omakorda varustab neid niidikesi seenele vajalike ainetega. Ilma seenteta ei suuda ükski puu meil

Pildistanud ARNE ADER

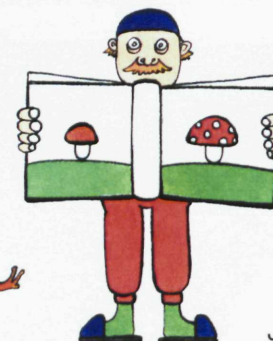
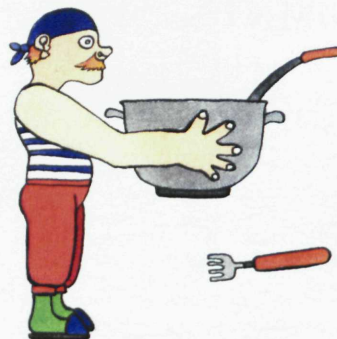
suureks kasvada, ilma puudeta ei suuda ellu jääda kärbseseen ega paljud teisedki. Heas tootumuses seeneniidistik saadab suvel mullapinnast välja need jalaga kübarad, mida me tavatsem seenteks nimetada. Tegelikult on suurem osa seenest maa sees varjul.

Punane kärbseseen on küll mürgine, kuid peaaegu ohutu, kui mitte suhu pista. Iga väikelapski teab ju, et teda süüa ei tohi, ja oma välimusega jääb ta hästi meelde. Hoopis kahjutu on see seen paljudele putukatele, kelle vastsed põhjustavad seene ussitamist. Täissöönud vastsed poevad seenest mulla kõdukihti, viies endaga kaasa seene pisitillukesi eoseid. Nii aitavad nad ka kärbseseenel levida ja soodustavad sellega metsapuude kasvu.

Lõpuks – kas panite tähele, et ma ütlen seen-te kohta tema, nemad, mitte aga see, need. Nii on kombeks seeneteadlastel ja juba ka paljudel teistel. Seened on elusolendid, sageli ka väga ilusad elusolendid.

AAPO ILVES

Seened

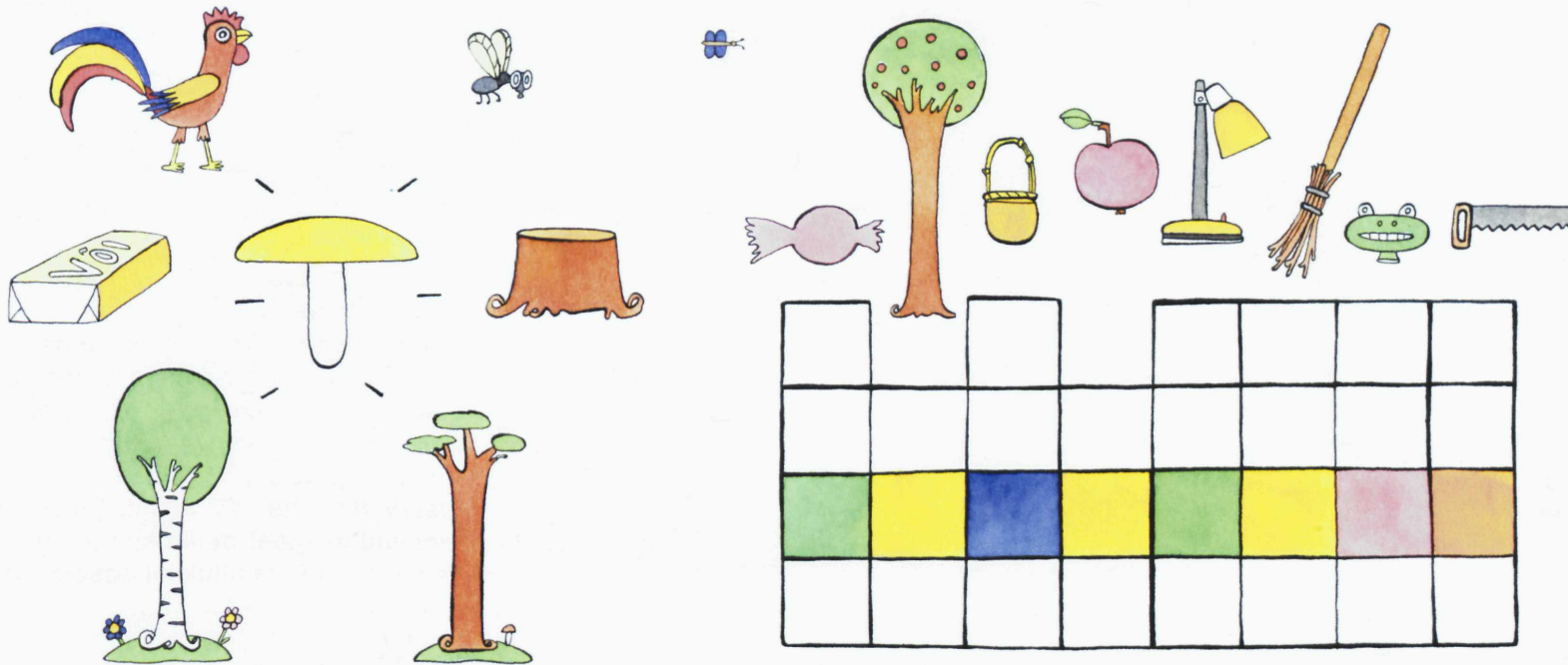
LÄKSIN METSA, SEST SEAL KASVAB
PURAVIKKE PURAKAID.
TILLUKESI MA EI PUUTUND,
AINULT SUURI JURAKAID.

KODUS NENDEST KEETSIN SUPPI.
SÕIN JA PILT LÕI ILMA UPPI –
OMAENDA ALUSPESU
KARTSIN EGA LEIDNUD ASU.

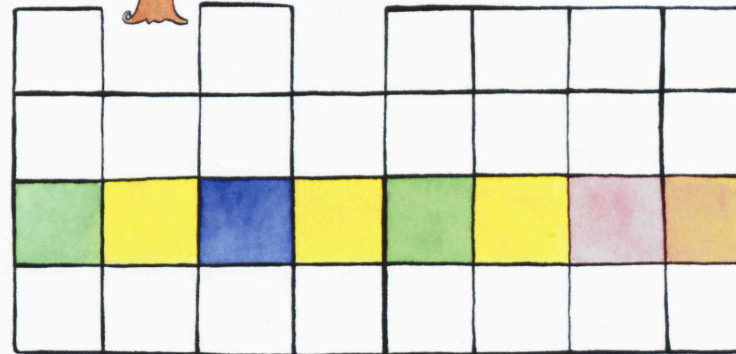
LAPPAN RAAMATUT JA KUNA
OLEN TARK, SIIS MEELES PEAN –
PURAVIK EI OLE PUNAV,
MIL ON VALGED TÄPID PEAL.

Joonistanud PIRET RAUD

Leia seente nimed!

Lahendades ristsõna, saad teada ühe naljaka seene nime.

Mida ütleb pilvik tüdrukule?

Joonistanud PIRET RAUD

SA Kultuurileht
lasteajakiri

Asutatud jaanuaris 1960.
Ilmub kord kuus.

Toimetuse aadress:
Roosikrantsi 6
10119 Tallinn
taheke@taheke.ee

Peatoimetaja
PIRET RAUD

Kunstiline toimetaja
PRIIT REA

Toimetuse telefon
6 463 697

Tähekest saab
tellida
otsekorraldus-
lepinguga

www.tellimine.ee
tel 6 662 535

**ESIKAANE
JONISTAS
HEIKI
ERNITS**

LÄHME JUBA RUTEM!
KEEGI EI TOHI MIND NENDE
KUMMIKUTEGA NÄHA!

MIS SIIN
IMELIKKU ON? METSAS
KÄIAKSEGI JU KUMMI-
KUTEGA. POLE NEIL
HÄDA MIDAGI.

EKSOLE, SIIN ON TORE -
VÄRSKE ÖHK, LINNULAUL...
VAAT SEE ON PUHKUS!

UNUSTASID
LISADA:
PUTUKATE-
PARVED!

VAATA, SEAL
TOKSIB RÄHN, JA
NÄE, SEAL TOIMETAB
PUUKORISTAJA.

TSSSS

AGA MUL
ON KA NENDE
MOSKIITODE JAOKS
MIDAGI - SÄH,
TEILE VÄRSKET
ÖHKU!

NOH, JA KUS NEED MARJAD
SIIS ON? VÕI HAKKAME KA PUID
KORISTAMA - VIIME KÄBISID
ÄMBRIGA KOJU VÕI?

AA, MINGI ÄMBLIK
RÜNDAB MIND! APPI!
VÕTA TA ÄRA!!

ISE SA RÜNDAD TEDA.
MA ARVAN ET TA ON JUBA
JALGA LASKNUD. JA ÜLDSE -
KES ROHKEM KANNATAB
- SINA VÕI TEMA?

UH, OHTLIK
KANT... MILLAL
SEE TOIDUPAUS
MUIDU ON?

KÕIGEPEALT
VAATAME MÕNE
HEA MARJA-
KOHA.

PAISTAB, ET OLEMEGI
KOHAL. HAKKAME
PIHTA, LÕUNAKS ON
KORVID TÄIS.

OI, KUI PALJU MARJU!
MUL ONGI ÄMBER VARSTI
TÄIS. MA OLEN IKKA ÜKS
TÕELINE NOBENÄPP!

SININÄPP
OLED SA KA!

JA SINA, PREILI TINTSUU, OLED
VIST KÄELKIRJAKU SUGULANE -
KEEL ON SUL TÄITSA SININE!

EHH, TEGELIKULT OLI TORE...
KUI NEED KUMMIKUD MUIDUGI
VÄLJA ARVATA...

JAA, TÄDI KATRIN, SEE
HÕRGUTAV MUSTIKA-
PIRUKAS ON TEHTUD
MINU ENDA KORJATUD
MARJADEST.

NO KÜLL TEIL ON
ALLES TRAGI TÜTAR.
VAATA JA IMESTA!

ISSN 0134-2266

9 770134 226003

HIND 15 KROONI

Joonistanud ELINA SILDRE